

АНАЛІЗ ТА ОЦІНКА ЧИННИКІВ БУДІВЕЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ ЗА ДОПОМОГОЮ PEST-АНАЛІЗУ

Анотація. Розглянуто розвиток будівельної галузі України в кризовий та післякризовий період. Розкрито фактори, що вплинули на кризу будівельної галузі. Визначено аналіз та оцінку чинників макросередовища будівельної галузі за допомогою PEST-аналізу.

Аннотация. Рассмотрено развитие строительной отрасли Украины в кризисный и после-кризисный период. Раскрыты факторы, повлиявшие на кризис строительной отрасли. Определены анализ и оценка факторов макросреды строительной отрасли с помощью PEST-анализа.

Annotation. The paper considers the construction industry of Ukraine in the crisis and post-crisis period. The factors affecting the construction industry crisis are studied. Analysis and evaluation of factors of macroenvironment in the construction industry are made using PEST-analysis.

Ключові слова: будівельна галузь, економічна криза, метод PEST-аналізу, зовнішнє середовище.

Будівельна галузь по праву може вважатися однією з важливіших галузей матеріального виробництва, оскільки бере участь у створенні основних фондів і має вирішальний вплив на науково-технічний прогрес в усіх галузях господарства [1]. Будівництво є специфічною галуззю. З одного боку, для національного господарства воно виступає важелем економічного зростання, оскільки реалізує більшу частину інвестицій в основний капітал усіх галузей виробничої сфери та інфраструктури, фактично формуючи структуру економіки. У цій ролі промислове будівництво на собі відчуває прискорення або сповільнення розвитку інших виробничих сфер, і з цих позицій, може вважатися індикатором економічної динаміки. З іншого боку, цивільне будівництво відображає вже результати соціально-економічного розвитку. Але тією мірою, якою споживання є важелем зростання виробництва, житлове будівництво знову ж таки може виступати рушійною силою економіки.

Унаслідок економічної кризи відбулася певна ланцюгова реакція, заручниками якої в будівельній галузі стали забудовники, інвестори, підрядні організації та банки. Кожен з цих суб'єктів зіткнувся з порушенням своїх прав та інтересів. Підрядні організації через відсутність фінансування вимушені були припинити будівельні роботи, внаслідок девальвації гривні та інфляційних процесів, а також масових звільнень з роботи інвестори зіткнулися з проблемами виплати по кредитах, а банки – неповернення кредитів та їх незабезпеченості (випадках, коли в іпотеку передавався майбутній об'єкт нерухомості).

Активний розвиток усіх галузей народного господарства, який спостерігався протягом 2002 – 2007 років, був властивий і для будівельної галузі. Проте світова фінансова криза досить істотно вплинула на діяльність підприємств цієї галузі [2].

Економічна криза негативно відобразилась на будівельній галузі. У 2009 році спостерігається зменшення введення в експлуатацію загальної площі на 4 096 тис. м², тобто на 39,02 %. У січні 2010 року підприємствами країни виконано будівельних робіт на суму 5,7 млрд грн, що у цінах становить 78,6 % порівняно з січнем попереднього року. Зниження обсягів будівництва у 2010 році проти попереднього року відбулося за всіма основними видами будівельної діяльності. На загальну тенденцію найбільше вплинула діяльність підприємств, що займаються будівництвом будівель і споруд (яких у загальному обсязі 81,3 %). Серед них значно (69,7 %) скоротили обсяги робіт підприємства, що здійснюють будівництво мостів, шляхових естакад, тунелів і метрополітену. Також більш як на чверть знижено обсяги робіт з будівництва будівель, місцевих трубопроводів, ліній зв'язку й енергопостачання.

Таку тенденцію сформували фактори, що вплинули на кризу будівельної галузі [3]:

- 1) хибна економічна політика чинного Кабінету Міністрів;
- 2) фінансування будівельної галузі значною мірою здійснювалося за рахунок спекулятивного капіталу;
- 3) подорожчання енергоносіїв;
- 4) високий рівень корупції в країні.

На сучасному етапі розвитку України забезпечення стабільної роботи будівельних підприємств є завданням першорядної важливості для керуючих усіх рівнів. Найважливішою якісною характеристикою господарювання на всіх рівнях є ефективність будівництва.

Підвищення ефективності будівництва на підприємствах України – це одне з найважливіших завдань як держави, так і економістів самих підприємств.

Зниження витрат будівництва, раціональне використання матеріальних ресурсів, досягнення більш високих економічних показників і, насамперед підвищення продуктивності праці й ефективності будівництва, і на цій базі

зниження собівартості – найбільш важливий й актуальний завдання працівників галузі. Для їхнього вирішення велике значення має вдосконалення управління з метою підвищення його ефективності, оволодіння методами ефективного керування, а також розрахунки й порівняння показників ефективності будівництва.

Мета даної статті – висвітлення проблем будівельної галузі України та аналіз найвпливовіших факторів макросередовища.

Питання аналізу будівельних підприємств наведені в працях багатьох науковців таких, як: А. Асаул, Й. Бурка, А. Дружинін, І. Поляков, Ю. Симонов, О. Цуцаєв та ін. [3; 4]. Проте ризикованість будівельної галузі порівняно з іншими основними галузями матеріального виробництва недостатньо вивчена і вимагає поглибленого дослідження.

Зовнішнє середовище є наявністю умов та факторів, які впливають на розвиток підприємства та вимагають прийняття управлінських рішень, спрямованих на пристосування до них. Елементи зовнішнього середовища є дуже важливими для діяльності підприємств будівельної галузі, тому що вони мають суттєвий вплив на управління [4].

Аналіз макросередовища будівельної галузі України проводиться за допомогою PEST-аналізу в таблиці. Для дослідження чинників макросередовища, які суттєво впливають на діяльність підприємств при дослідженні кон'юнктури і тенденцій розвитку ринку використовується PEST-аналіз [5].

PEST – це аббревіатура чотирьох англійських слів P – Political-legal – політико-правові, E – Economic – економічні, S – Sociocultural – соціокультурні, T – Technological forces – технологічні чинники.

Метою PEST-аналізу є відстежування (моніторинг) змін макросередовища за чотирма вузловими напрямками і виявлення тенденцій, невідконтрольних підприємству, але тих, які впливають на результати ухвалених стратегічних рішень.

Метод (PEST-аналіз) передбачає вписування окремих факторів середовища у таблицю. Кожному фактору експертним шляхом дається оцінка:

- 1) вага (сумарна оцінка 1);
- 2) бал (від 1 до 5);
- 3) оцінка (перемножена на бал вага).

За допомогою оцінки з'ясується, які з факторів середовища мають більш важливе значення для підприємства і тому заслуговують на особливу увагу (таблиця).

Таблиця

Аналіз макросередовища будівельної галузі України з використанням PEST-аналізу

№ п/п	Політика (P)	Вага	Бал	Оцінка	№ п/п	Економіка (E)	Вага	Бал	Оцінка
1	Ступінь впливу держави на галузь	0,12	3	0,36	1	Попит і пропозиція	0,26	5	1,30
2	Вступ держави до недержавних структур	0,11	1	0,11	2	Рівень безробіття	0,17	2	0,34
3	Поправки до законодавчої бази	0,18	2	0,36	3	Рівень інфляції	0,19	3	0,57
4	Рівень інвестування	0,27	5	1,35	4	Рівень цін і заробітних плат їх співвідношення	0,22	3	0,66
5	Посилення податкового натиску на виробників будівельних матеріалів	0,32	4	1,28	5	Конкуренція на ринку і в галузі	0,14	2	0,28
Усього		1	–	3,46	Усього		1	–	3,15

Закінчення таблиці

№ п/п	Соціум (S)	Вага	Бал	Оцінка	№ п/п	Технологія (T)	Вага	Бал	Оцінка
1	Демографічна ситуація	0,21	4	0,84	1	Політика держави в сфері НТП	0,27	4	1,08
2	Якість життя	0,40	5	2,00	2	Вплив технологічних нововведень	0,41	2	0,82
3	Суспільні традиції	0,11	1	0,11	3	Вдосконалення технологічного виробництва	0,17	3	0,51
4	Ставлення до трудової діяльності	0,08	2	0,16	4	Науково-технологічне регулювання	0,26	1	0,26
5	Соціальна мобільність	0,20	3	0,60	5	Розвиток технологій	0,12	2	0,36
Усього		1	–	3,71	Усього		1	–	3,03

Таким чином, аналіз чинників показав, що найістотніший позитивний вплив на діяльність будівельної галузі має орієнтація на соціальне регулювання: демографічна ситуація, якість життя населення, соціальна мобільність та ін.

Однак політичні фактори знаходяться на другому місці за якістю впливу на галузь, а саме фактори: рівень інвестування, посилення податкового натиску на виробників будівельних матеріалів, ступінь впливу держави на галузь [2].

Менш за все впливають технологічні фактори та фактори економіки, а саме: попит та пропозиція, політика держави в сфері НТП, рівень інфляції, рівень цін і заробітних плат та їх співвідношення, вдосконалення технологічного виробництва, рівень безробіття та ін.

Отже, будівельна галузь підпадає під вплив негативних факторів зовнішнього економічного середовища більше за інші, та їх вплив на стан будівельного сектору є значним. Крім того, будівельні підприємства порівняно з підприємствами інших галузей набагато довше стабілізують свій стан після спаду. Це пов'язано з такими особливостями їх функціонування, як: висока ресурсоемність та капіталоємність будівельного виробництва, значна тривалість виробничого циклу, неоднотипність та унікальність будівельної продукції та ін. Таким чином, можна констатувати, що будівництво є безперечно важливою галуззю матеріального виробництва.

Але в останні роки підприємства будівельної галузі не спрямовані на нарощування виробничих потужностей і розширення виробництва. Така тенденція є зрозумілою в умовах загального спаду та підвищеної ризикованості галузі. Пріоритетним напрямом на цей момент є усунення негативних наслідків дії ризиків зовнішнього середовища і стабілізація роботи галузі.

Наук. керівн. Журавльова І. В.

Література: 1. Кирнос В. М. Организация строительства / В. М. Кирнос. – Днепропетровск : Пороги, 2005. – 309 с. 2. Ромасько В. О. Державний контроль у сфері будівництва : адміністративно-правові засади : автор. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / В. О. Ромасько. – Х., 2010. – 36 с. 3. Экономика строительства / [В. И. Беспалов, О. Ю. Богатырева, В. В. Бузырев и др. ; под ред. Ю. Ф. Симионова]. – Ростов н/Д. : Феникс, 2009. – 378 с. 4. Матвійчук А. В. Контрольні провадження в галузі будівництва : автор. на здобуття наукового ступеня канд. юрид. наук : 12.00.07 / А. В. Матвійчук. – К., 2010. – 21 с. 5. Статистичний щорічник України за 2009 рік / [за ред. О. Г. Осауленка]. – К. : Державний комітет статистики України, 2010. – 567 с.